

Ivan Trnski

Izabrane pjesme

SADRŽAJ

VILA ILIRSKA	3
NESRETNI PJESNIK	5
KLETVA PERU PJESNIKOVU	6
ČUDAN OBIČAJ	7
ČEKAJUĆA DRAGA	9
MORNARSKA	11
PJESMA BRODARA NA MORU JADRAN- SKOM	13
ZIMA	14
AVE VIRGO FLORENS	15
BABA BRIGA	17
NAŠA ZASTAVA	18
HRVATSKOJ MLADEŽI	19
RJEČNIK	21

VILA ILIRSKA

Silno, krepko, kô je treba bilo,
Podignu se naška vila snova,
Ilirsko se j' nebo zažarilo,
I glej brate, eto doba nova,
Stare naše ugašujuć vaje,
S novom zorom u nas sad nastaje.

Velika je, slavna, plemenita
Svrha vile koju stići ima,
Al i od svog svećenika pita,
Da čist bude, plemenit pred svima.
Neumjetnik man kod nje dangubi,
O znade se - rad sebe ju ljubi!

Sve što j' lijepo, dobro, istinito,
Što j' uzmožno, junačko i vrijedno,
Tu u krasno odijelo uvito
Ona žudi kazat ti zajedno,
U kreposti hram te upeljiva,
A mat' sina kreposnog dobiva.

Čedo mlado za ručicu hvata,
Za otkrit mu roda svog svetinje,
Sad mu kaže broj krvavih rata:
A mlad Ilir kano more sinje
U svom jadu već se pjeni, skače,
Srnut žudi međ dušmanske mače.

Nu mu ona sada puna polja
Umjetnosti cijenu napomene,
Mir mu slavi, - i sad eto bolja
Duše stran se u njem javljat krene,
I mir cijeni, krvne motreć boje
Mirom broji - Zrinoviće svoje.

A sad k svemu prida mu načelo;
"Rod svoj ljubi!" i kreposti eto
Čista srca, eto mirno čelo,
I življenje na tom svijetu sveto.
A Ilirče tu se klekne doli,
Za sreću se doma Višnjem moli.

Ivan Trnski: Izabrane pjesme

Da je tako, čujte me svjetovi!
Ova iskra, - i ljudi su bolji;
U srcima božji plamen ovi, -
I sve bit će po Stvorčevoj volji.
To - pa nejma propada narodâ,
To - pa domu bit će sretnija zgoda.

Umjetnosti tako ćedu cvasti,
Tako će ti, domovino mila,
Broj od dobrih naskoro narasti,
I skoro će, bog daj, naška vila
Slavi svojoj vijenac plesti novi
U ilirskih Talije hramovih.

Sada dosti. - Prag od ljeta tu je,
Sudi štioče, i kori i hvali,
Svim i tebi radi se dopali:
A ilirsku koji vilu štuje;
Taj će s novim trkom danke mile
Unapredak naške vidjet vile!

U Gracu

Danica ilirska, 1839.

NESRETNI PJESNIK

Eno glasom žalosnime
Kako tuži vilin drug;
Javor-gusle plaču š njime,
Tužnom jekom ori lug,
U najljepšoj mladić dobi
Plaćuć kune život taj:
Kamen tvrdi zaplako bi,
Da razumije njegov vaj!

Nije glas mu krepak, mio,
Muklo pjeva bolnu ćut;
Ali još je, koj je bio,
Bog u pjesmi zadnji put:
Gorke otvara svijetu muke,
Srce para pjesmom svom,
Nepogodne posred muke
Još je riječ mu silan grom.

Još se jednom uvis krene,
Kano ranjen oro mlad;
Mahom letnje božanstvene
Obustavlja tužan pad.
Jače i jače žice dira,
Potrga ih srca bol,
Tužan vaj se razastira
Kroz nesretnu pijeveca dol.

U tuđini tužan gine,
Sve je veća rane zled;
Nema, nema otadžbine,
U tuđem je srcu led.
Gore strašne, dõli puste,
Tu ga veže ljuta kob;
Svrh njega su magle guste,
Pod njim jaoh - dragin grob.

Danica, 1845.

KLETVA PERU PJESNIKOVU

Palo pero iz visoka
S krila orlu Perunovu.
Pero vila u jagmila
U modrome božjem zraku.
Pjesnika je darivala,
Njemu tiho govorila:
"Moj po bogu, mili brate!
Na orlova tebi pera,
Da bilježiš divne pjesme,
Divne pjesme miloglasne.
Pero ti je divne sile
I vještine bogom dane:
Kušaj silu i vještinu
Bistrijem umom, burnijem srcem.
Ti mi slavi i veličaj
One ljude s božje strane,
One ljude pravednike
Slično reci što je zdravo,
Pomno kaži što je pravo,
I istinu perom gudi
I ljubavi slava budi.
O napretku, radu pjevaj;
Sve s naprednim blažibogom!
Ne bi l' koga užgo riječim! -
Al da mi se prekamičeš,
I za tuđu crnu volju,
A za svoju za nevolju,
Da ushtiješ dvorit sili
I u zvijezde kovat podlo:
Onda silu zatajalo,
Izdalo te za sve vijeke,
Prokleta ti pero bilo!"

Neven, 1852.

ČUDAN OBIČAJ

Po narodnom napjevu

Seka Jana ubrav cvijeće
U njedra ga krijuć meće.

Seka mlađa pita, šta je
Zašto cvijeće sakrit haje?

Jana joj se mudro smije:
"Ocu ubran cvijet se krije."

Sestra joj se tomu čudi,
Običaj je, misli, ludi.

Pa i ona svaki svetak
Ubra ocu svježi cvijetak.

Al ga nikad nije krila,
Čemu ta bi tajnost bila?

Minu za tim šest proljeća,
A narastla seka veća.

Lijepi Mijo pred nju stade
Te joj kitu smilja dade.

Skoknu u vrt blaženica
Ubrat Miji struk đurđica.

U cvijeću se sva postidi,
Gleda, da l' ju tkogođ vidi.

Ubra cvijetak, te ga brže
U njedarca bijela vrže.

Za tih slatkih stidnih briga
Njegov svetom posveti ga.

Ivan Trnski: Izabrane pjesme

Sada sejin čudnovati
Običaj i ona shvati.

Dragom ubran prvi cvijetak
Slatkoj tajni bje početak.

ČEKAJUĆA DRAGA

Po narodnom napjevu

Oj jesenske duge noći,
Reko dragi da će doći.

Il mu doći, il ne doći,
Čekat ću ga do pô noći.

Gdje si, dragi, kud se šećeš,
Zar večeras k meni nećeš?

Ne znaš, dušo, majčin sine,
Za tobom da srce gine?

Bez tebe mi sunca nije,
Za oblak se mjesec krije.

Bez tebe mi zvijezde gasnu,
Tuga mrači noć mi jasnu.

Bez tebe mi i dan mrkne,
Bez tebe mi i med grkne.

Pogiboh ti uzdišuci
Za dragim si kukajući.

A ti možda dušu gubiš,
Druge majke zlato ljubiš.

Mene ideš zaboravljat,
Na muke me strašne stavljat.

Nemoj, dragi, gubit duše,
Te me muke jadnu guše.

Jer iz milka samo tvoga
Teče izvor žića moga!"

Ivan Trnski: Izabrane pjesme

Tako plače draga duša,
A dragi ju s bliza sluša.

Iznenada k dragoj skoči,
Pa joj ljubi crne oči.

Ljubi usta, ljubi lice
Svog golupka, nježne ptice.

Ljubi dragu zelen-bore,
Draga njega tja do zore.

Svakolika mu djela. Knjiga prva. Zagreb, 1881.

MORNARSKA

(Uglazbio I. Zajc)

Desni vjetar eto dunu,
Daj odmotaj bijela jedra,
Otisnimo lađu punu,
Nade su nam puna njedra:
 Na kretanju tame
 Zbogom, mili dome!
Tko nam mio, zdrav nam stoj,
Dok se k svomu vrati svoj!

Pučina je ta široka,
Uz nju nam se šire njedra,
Ljudine smo bistra oka,
Hrabra srca, čela vedra:
 U dalj nam je poći,
 Bog će nam pomoći.
Vjera jači našu ćud,
Sinje more, vjerno bud!

Vjetar duva na sva usta,
Naduo je jedra bijela,
Lađa leti, leti pusta,
Ko s tetive brza strijela!
 More se lelija,
 Mornar šalu zbija,
Popijeva si: brajko moj,
Radujmo se, oje, oj!

Vjetar jenja, val se sliježe,
Tad mornari jedra skinu,
Do vesala vitih bježe,
Nije stajat uz tišinu:
 Veslaj, veslaj, družo,
 Dok ti sile služe;
U dalek je plovit kraj,
Naprednikov vijek je taj!

Na noge se! Eto bure,
Vihar mota, muti more,
A nebesa ljuto s' tmure,

Ivan Trnski: Izabrane pjesme

Val se diže poput gore,
Kroz mrak ciknu glasi:
Šeni krmom, spasi!
Tuj ne valja smetnja, strah,
Hrvat lađom krmit zna.

Sinje more, naše polje,
Naše polje, borilište,
Kano more burne volje
Hrvat tuda sreću ište:
Kuda val ti huče,
Tud nas srce vuče,
I što dalje dođe brod,
To nam draži dom i rod!

Svakolika mu djela. Knjiga prva. Zagreb, 1881.

PJESMA BRODARA NA MORU JADRANSKOM

(Uglazbio V. Lisinski)

Oj talasi mili ajte,
Čamac dalje moj tjerajte,
A ti, vihru, doć nemoj!
Put je danas dalek moj!
 Oj, oj, oj!
Put je danas dalek moj!

Sved se s mirnom mora svijesti
Brodar u svoj čamac sjesti -
I tad veseo pjeva oj!
 Oj, oj, oj!
Velik li si bože moj!

Morske pute sved miluje,
Sreću traži - boga štuje,
Smjelo s morem vodi boj,
I dom vjerno ljubi svoj,
 Oj, oj, oj!
I dom vjerno ljubi svoj!

Kod kuće su sestre, braća -
K svojim rad se brodar vraća,
Žena s čedom viče oj!
Gdje si, družo - ćaćko moj?
 Oj, oj, oj!
Gdje si, družo - ćaćko moj?

Oj talasi mili ajte,
Čamac dalje moj tjerajte,
A ti, more, mirno stoj,
Dok se u dom vratim svoj,
 Oj, oj, oj!
Dok se u dom vratim svoj!

(D. Rakovac i Lj. Vukotinović.)

Pjesmarica Zbirka I. 1842.

ZIMA

Strašno li me zimus zebe,
Zalud peć je ugrijana,
I umotam zalud sebe
U gunj, krzna izabrana.

Nemilosti sjever puše,
Od tvog leda, draga djevo,
Smrznula se pola duše,
A malo je, što sam pjevo.

Nemoj kratit, ni tvrdovat,
Smiluj mi se ozeblome,
Zimu pust' me tu zimovat
U srdašcu, draga, tvome.

Pjesama ću sto ti tada
K ljetu u lijep vijenac zdjeti,
Moleć da me pustiš mlada
U tvom srcu zimi, ljeti.

AVE VIRGO FLORENS

Zdravo, diko cvijeća,
Majko neskvrnjena,
Kraljice nebesa
Zvijezdama okrunjena!

Milosti nam puna,
Luči rajskog krijesa,
Daj pomozi svijetu
Gospe sa nebesa.

Prosta svakog grijeha,
Čista, kad i plodi,
Sveta od pravijeka
Prije neg se rodi!

Ljiljan usred trnja,
Noga t' zmiju davi,
Štono zašlim s puta
Svijetli na put pravi.

Sin ti vrijednik ne do
Niti prvog dana
Evinom grehotom
Da si okaljana.

Koju sebi obra
Da mu majkom bude,
Ne dade da na njoj
Mane joj se kude.

Nad anđelskim zborom,
Kriliš nam se čista,
Zlatna ti uz kralja
Odjeća se blista.

Milosna si majka
Nada grešna puka,
Zvijezdo si nam morska
Stradajućim luka.

Ivan Trnski: Izabrane pjesme

Vratarka si raja,
Zdravlje bolesnika,
Nebeska nas tobom
Dopanula dika!

BABA BRIGA

Baba briga stara, gadna,
Krezuba je, šepava je,
Vazda nujna, vazda jadna,
Malo koga minut haje,
Sijede kose ta grdoba
Sprovodi te tja do groba;
 Kuku lele, družo moj,
 Kuda kročiš, joj te joj!

Gdje je baba, vrag je blizu,
Tuj je muke, tu je grijeha,
Ubogi se ljudi grizu
S nerodicâ, zlih s uspjehâ,
Ljuta baba za vrat sjeda,
Počinuti nigdje ne dâ;
 Kuku lele, družo moj,
 Nosi babu, pa se znoj!

Svijet se ludi s tog opija,
Te u vinu brigu davi,
Nenosna im stara prija
Drugi dan se opet javi,
S njom se družo glad, golota,
Kukavština, dug, sramota;
 Kuku lele, družo moj,
 Krezube se babe boj!

Bože, daj mi čiste svijesti,
Vesela mi podaj mara,
Pjesničke mi od objesti
Pijev za pijevom nek se stvara,
Da utuvit rodu gledam:
Babo brigo, ja se ne dam,
 Veseo sam radin, znaj,
 S puta mi se uklanjaj!

NAŠA ZASTAVA

Zastavi nam tri su krila,
Na njoj tri su krasne boje,
Prva boja krv je žila,
Vruća slavska krvca to je,
Krvca, štono nije voda,
Iz nje niče krst, sloboda.

Drugo krilo divno blista,
Bijeli nam se na daleko,
To nedužna boja čista,
Majčino je to nam mlijeko:
S mlijekom nam je čisto, bijelo
Pravo naše omiljelo.

Treću boju gledat dika,
Nebeska je to modrina,
Žive nam je nade slika:
Da će procvast domovina,
Da će dati pravda kralja,
Što nam lijepoj sreći valja.

Po krvi je, rod po mlijeku,
Rod pun nade naprijed želi,
K zastavi si braća teku,
Daj pomozi, Bože veli:
Da budemo složni, cijeli.
Da ga nema, tko nas dijeli.

Zastava nam trobojna je,
Trojedna je kraljevina,
Tako neka vazda traje
Voljom Boga trojedina!
Nek se vije trobojnica,
Neka žive trojednica!

HRVATSKOJ MLADEŽI

Ko kad ljiljan s pupa ocva bio,
Te po bašči prospe miruh mio,
Gojitelju svomu l'jepo prija,
A on njemu svoju njegu svija:
Tako otac kad rođenka zglveda,
Gdje mu buji i istine reda,
On se jurve ponositim ćuti,
E mu čedo na dobrobit sluti.

Il ko težak, kad mu žito klasa,
Veseo je s plodovita krasa,
Pa mu prosi blagosova s neba
Nadajuć se izobilju hljeba:
Ti si slika, o mladeži eto
Tom ljiljanu b'jelu u proljeto -
Tomu žitu, koje klasa netom,
Al će istom uzoriti ljetom.

Te ko želi gojilac ljiljana,
Da mu miri preko ljetnih dana,
I ko ratar žudi hljeba s klasa,
Isto i rod uhar s tvoga glasa.
Davor! Indi na trud, sile mlade,
I uznajte, što vam znat valjade:
Najnaprvo, što Bog od vas ište,
Pa čemu vas naučanja tište:

Vjera da vas kr'jepi u životu,
Koja svaku priječi grjehotu,
Da vam pohot srca ne otruje,
U komu se smrtne kote guje.
Ćudnorednost - to je stožer čvrsti,
Uz koga se zdravi nauk vrsti,
Bez nje učnost jest svjetlost bez žara,
Što cv'jet, ko sjaj bez og'rjeva, vara.

V'jek u djelu nek vas ljubav budi,
Kôm se časte domorodni ljudi,
I slava ih u potomstvo prati,
S njima i vaš duh nek okrilati.
Ko ne želi, ko sam sebi isto,
Svom narodu, srdačno i čisto,

On griješi i sam suprot sebi,
Jer nać ne će zaklon u potrebi.

To ti istor, o mladeži mila,
Sa stančane strune p'jevnu vila,
E vam volju na pregnuće prene,
I s tom opća sreća napred krene,
Uzdajuć se sveđ u dobre kobi,
Da je veće u primakloj dobi
Došla sudba zatomljenih brata
Do prosvjete spasonosnih vrata.

RJEČNIK

Ave virgo florens (lat.) - Zdravo djevice
cvjetna

ćut – osjećaj

Davor - uzvik žalosti, "jao!" (prema slavenskom bogu rata Davoru)

indi - dakle

jurve – već

man – uzalud
miruh - miris

neumjetnik – nevješta osoba

obrati – izabrati

Perun - vrhovni staroslavenski bog, gospodar munja
pijevac – pjesnik

šenuti - krenuti

Talija - muza zaštitnica komedije, tj. kazališta; **Talije hramovi** - kazališta

uhar – korist
uzmožan - moćan

vaj – jad
vihar – vihor

zled – ozljeda
Zrinovići - Zrinski